

KÉK KÖNYV: fehér munka, fekete jövőkép

„Különösen a Nyírségben vagy Zemplén megyében még alkalmi munka is csak ritkán adódik, így több ezer család kék könyv mellett is máról holnapra él.”

(3. oldal)

Romahelyzet Magyarországon és az Európai Unióban

Az ÖT (Összetartó Társadalom) Szalon elnevezésű sajtóbeszélgetés sorozat júliusi rendezvénye a romakérdés hazai és nemzetközi vonatkozásaival foglalkozott. Mohácsi Viktória, az Európai Parlament képviselője szerint jelentős döntés volt, hogy a strasbourgri testület 2005 áprilisában hozott határozatában elismerte a romákkal szembeni diszkrimináció létezését az Európai Unió határain belül.

A képviselő hangsúlyozta, hogy a romák helyzetének a rendezése nemcsak Kelet-Európában, hanem a nyugat-európai államokban is fontos feladat. A hátrányos megkülönböztetést mutatja, hogy egy német tartományban a fogyatékosnak minősített gyermekek között nyolcvan százalékos volt a roma származásúak aránya. A cigány érdekképviseletek hazánkban aktívan működnek, de Portugáliában és több más EU-tagállamban nincs partner-

szervezetük. Köves Alexandra, Az Európai Szociális Alap (ESZA) Kht. programigazgatója elmondta, hogy erőfeszítéseik eredményeként az EU hazánkkal foglalkozó országjelentése rendszeresen foglalkozik a roma kérdéssel, de a román, a bolgár és a török jelentésben erről nem történik említés. A 76 százalékban a Foglalkoztatáspolitikai és Munkügyi Minisztérium, 24 százalékban pedig az Oktatási Minisztérium tulajdonában lévő ESZA Kht.

egyik prioritása a munkaerőpiacra való belépés segítségével küzdeni a társadalmi kirekesztés ellen.

Az Európai Unió a kisebbségek helyzetét a romaügy főlé helyezi. Az Unióban nincs egyetemes gyakorlat a kisebbségi problémák kezelésére. Magyarországon az Egyenlő Bánásmód Hatóság (EBH) 2005. február óta 400 ügyet tart nyilván, amelyből harminc esetben már döntés született. A hazai diszkriminációellenes szabályozás átfogó reformjára 2003-ban került sor. A megvalósítás sikere elsősorban attól függ, hogy mennyire lesz hatékony és működőképes a törvényben biztosított szankció-, illetve intézményrendszer.

(Folytatás a 3. oldalon)

Meddig játszanak a jövőnkkel? A FELVÉTELIK VESZTESEI

„Minden autentikus kutatás azt bizonyítja, hogy az életreszóló élmények első öt eleme között van az érettségi-felvételi élménye. A mai oktatási kormányzatnak sikerült egy teljes évfolyam élményét porrá zúzni, a megmértetés igazi élményét és tisztességét lebontani.”

(5. oldal)

„Az Oktatási Minisztériumtól nem volt tisztességes, hogy hat egyetemi karból csak háromnak engedélyezte a ponthatárok leszállítását annak érdekében, hogy az előre megadott keretet feltöltsék. A vonalhúzás vesztese lett a szegedi, a debreceni és a győri egyetem.”

(3. oldal)

Kapkodás a politikai állatkertben

Élő politikai személyiségről még nem jelent meg bélyeg kis hazánkban, pedig nagy az Isten állatkertje, különösen Magyarországon. Vajnai úr az első. (A részleteket lásd előző számunk 6. oldalán.) Persze, nem kell attól tartani, hogy a világ bélyeggyűjtői megrohannák a Magyar Postát egy eredeti „Vajnaiért”. A valóság ugyanis az, hogy nem teljesen igazi bélyegről van szó. Szerencsére nem az állam döntött úgy, hogy – ki se merem mondani – Antall József után most Vajnai Attila érdemeit örökíti meg postabélyegen. Ez amolyan piacgazdasági lököttés. Teli van vele az ország, csak hogy ez látszik. A posta mindenből pénzt akar csinálni, s engedi, hogy szabályos bélyegre bárki bármit rányomathasson. A cicusa képét, a kedvenc blökit, vagy éppen Vajnaiát. Miért ne? Izlés dolga. Na, meg pénz kérdése.

Az ügy megmaradt volna a szokásos uborkaszekési csacskaság szintjén, ha Vajnai úr nem kapott volna kapva az alkalmon, és nem jelent be ország-világ előtt: ő bizony sötét politikai szándékokat vél felfedezni. Mindjárt el is szaladt az ügyészségre, és ismeretlen tettes ellen feljelentést tett. A félreértések elkerülése végett elég lett volna azt mondani, hogy én nem rendeltem bélyegyet. Pont és kész. A Magyar Posta ugyanis ilyen bélyegeket aláírt szerződés alapján ad ki, tehát minden ellenőrizhető. Nem ez történt!

Vajnai úr feljelentést tett. Vajnai úr A Szabadságnak írt egy levélkét is, amelyben már gyanúsítgat is. A hiteltesség kedvéért idézzük: „A Szabadság újság hosszú hónapok óta folytat rágalmozó kampányt azokkal szemben, akik a Munkáspárt törvényes rendjének visszaállítását, a szervezeti szabályzat betartását, a Párttitkári Bi-

zottság határozatainak végrehajtását kérik számon a párt vezetésén. A legújabb provokáció túlmélt minden eddigi határon, és bűncselekmény elkövetése is alaposan feltételezhető. Ezért az ügyben büntető feljelentést is tesztek, hogy mindenki számára kiderüljön, kik is állnak a Munkáspártot fenyegető intrikák mögött.”

Minden világos! Vajnai úr nem meri azt állítani, hogy ez a csúnya Munkáspárt a bűnös. Elég sokat volt ő a Munkáspártban ahhoz, hogy tudja: a Munkáspárt elvi-politikai alapon folytatja küzdelmét, és soha nem alkalmazott olyan módszereket, mint a Vajnai-bélyeg kiadása. Az egyetlen, amit senki, még politikai ellenfelei sem vitatnak el a Munkáspárttól, az éppen a párt tisztessége. Ez az, ami zavarja Vajnai urat és elvbarátait, a Munkáspárt erkölcsi-politikai tisztasága és feddhetetlensége. Azért zavarja őket, mert ez komoly

politikai érték az elfertőződött magyar politikai életben. Olyan érték, amely nagyon sok szavazatot hozhat a Munkáspártnak jövő tavasszal.

Vajnai úr éppen ezért kapva kapott a bélyeggyűjtő, és igyekszik kabátlopási történetbe keverni a Munkáspártot. Vajnai úrnak ugyanis nagyon hiányzott egy ilyen alkalom. Nézzük csak meg: mit mutatnak a tények? Vajnai úr egy esztendeje fáradozik a Munkáspárt szétverésén, ugyanakkor a Munkáspárt ma is él és dolgozik. A tények ugyanis nem Vajnai úr mellett szólnak. Állíthatja Vajnai úr, hogy a 21. Kommunista Kongresszus nem is történt meg, aki ott volt Csepelen, az tudja, hogy ez a kongresszus nagyon is megvolt. Ugyanakkor nagyon nem volt meg az a „rendkívüli kongresszus”, aminek összehívásáért Vajnai úr és társai hónapokig gyűjtöttek aláírásokat. A tagság ugyanis nem akarta.

Vajnai urat nyilván nagyon bosszantja az is, hogy hiába szónokol a Munkáspárt nevének megváltoztatása ellen, hiába agitál amellett, hogy ne legyünk kommunista párt, tagságunk többsége igenis vallja: a kommunizmus mi vagyunk. Augusztus 13-án megkezdődik a pártzavazás. Ha sikeres lesz, és biztosak vagyunk benne, hogy sikeres lesz, Vajnai urat újabb politikai kudarc éri.

(Folytatás az 5. oldalon)

MEGEMLEKEZÉS

Az egykori híres-neves Vándor-kórus alapítójának, Vándor Sándornak Dózsa György úti emléktáblájánál tartottak a minap megemlékezést a Munkáspárt VII. kerületi szervezetének szervezésében. A rövid ünnepségen a Dózsa György úti forgalom zajával is megküzdve a most is élő és működő Vándor-kórus adott izelítőt munkásmozgalmi és más népszerű kórusművekből, és a múltat idéző rövid előadást hallhattunk.

Mindez hét (!) sárga mellényes kivevényelt rendőr biztosítása mellett történt. Erre aligha volt szükség, sőt meglehetősen furcsa érzést váltott ki a jelenlévőkben.

V. Á.

EZ TÖRTÉNT a nagyvilágban

Augusztus 3. A brit kormány nyilvánosságra hozta kétéves tervét az észak-írországi helyzet normalizálására. A lépés válasz a katolikus Ir Köztársasági Hadsereg (IRA) bejelentésére, miszerint leteszik a fegyvert. A brit kormány két év alatt 10 500-ról ötezerre csökkenti az észak-ír területeken állomásozó katonáinak a számát. A mostani 37 laktanyából csak 14 marad meg.

Augusztus 4. A világon valószínűleg elsőként Magyarország állít elő oltóanyagot a világjárvánnyal fenyegető madárinfluenza-vírus ellen. A Hongkongból származó kórokozónak egyelőre nincs emberről emberre terjedő változata, és az is elképzelhető, hogy nem is lesz. Amennyiben mégis kialakul, a szakemberek – az oltóanyag mellett – a hagyományos influenza esetén alkalmazott életmódbeli és higiénés szabályokat javasolnak.

Augusztus 5. Milliók éheznek a sáskajárás és aszály sújtotta Nigerben, az élelmiszersegélyek viszont csak néhány száz ember gondjain enyhítenek időlegesen. A segélyszervezetek dolgozói szerint a gazdag országok képtelenek eleget áldozni arra, hogy megelőzzék a krízishelyzetet.

Augusztus 6. Tavaly orkán, idén erdőtüz tarolta le Szlovákiában a Tatra fáit. A Magas-tatrai Nemzeti Park illetékesei szerint legalább két év, mire elszállítják az összes elpusztult fát, és egy évtizedbe telik az újraültetés. Sokak szerint új erdőt negyven-ötven év alatt lehet csak kialakítani, főleg ha végre megfelelő gyökérzetű, a táj környezetéhez illeszkedő növényeket ültetnek.

Augusztus 7. Kiszabadította az orosz haditengerészet halászhálóba és kábelekre csavarodott mini-tengeralattjáróját a brit tengerészet robothajója. Az ellenzék azt firtatja, miért nem tudott az orosz hadsereg a Kursk tragédiája óta eltelt öt év alatt megfelelő technikával felszerelt, gyors reagálású mentőegységeket felállítani.

Augusztus 8. Tokióban a legdrágább az élet a világ nagyvárosai közül, de a tíz legdrágább város közül nyolc európai. A magyar főváros tavaly óta a 87.-ről a 75. helyre „lépett előre”, és olyan városoknál drágább itt a megélhetés, mint Rio de Janeiro, Buenos Aires, Honolulu vagy Atlanta.

Augusztus 9. Előre hozott választásokat hirdetett szeptemberre Koidzumi Dzsuniciro japán kormányfő, miután a szenátus leszavazta a posta privatizációjának reformtervezetét. Elemzők szerint nem biztos, hogy az ötven éve szinte folyamatosan kormányzó, de a 2003-as választásokon sok képviselői helyet veszített Liberális Demokrata Párt ismét nyerni tud.

Per készül Irakban a volt vezetők ellen

Sajtójelentések szerint a bagdadi hatóságok a közeljövőben bíróság elé állítják a volt diktátort, Szaddám Huszeint és kormányának több tagját. Muvaffak al-Rubai iraki nemzetbiztonsági tanácsadó a napokban kijelentette, hogy a tárgyalás várhatóan október közepén elkezdődik. Huszein felelősségre vonásával Washington a parlamenti és az új iraki alkotmány jóváhagyására vonatkozó választások előtt az egyre erősödő ellenállás meggyengítését szeretné elérni.

Szaddám Huszein védelmét egy 24 tagú csoport a jordániai fővárosból irányítja, amelynek tagjait felesége, Saida és három leánya választotta ki. A testületben többek között részt vesz Roland Dumas volt francia külügyminiszter, Ramsey Clark korábbi amerikai igazságügyi miniszter, Mohamer el-Kadhafi líbiai elnök leánya, Aicha és mások.

A párizsi l'Humanité munkatársa, Anne-Sophie Le Mauff Ammanban találkozott Ziad Kaszunei-vel, a csoport vezetőjével, aki a napokban jelentette be, hogy lemond megbízatásáról. Kaszunei elmondta, hogy az iraki különbírók mintegy 36 tonna(!) anyagot állított össze Huszein és az amerikaiak által megbuktatott rendszer más tisztségviselői ellen. A jordániai ügyvéd kijelentette, hogy „a védelemnek nincs kapcsolata a bírósággal, és tehetetlenek a jelenlegi helyzetben”. A volt diktátor elleni előzetes vádak között a sítákkal és a kurdokkal szembeni vérengzések, valamint Kuvait megszá-

lása során elkövetett háborús bűntettek szerepelnek. A bíróság tagjai egyébként „továbbképzés” céljából az év elején Nagy-Britanniában tartózkodtak.

Az újságíró érdeklődött Kalil al-Dulamitról, Huszein iraki ügyvédjéről is, akit a megszállók és a helyi hatóságok állítólag életveszélyesen megfenyegettek. Kaszunei megemlítette, hogy Dulamit háromszor felkereste Szaddámot cellájában, de most félre akarják őt állítani. Az amerikaiak erőszakkal behatoltak az ügyvéd al-Ambar tartományban lévő házába, ahonnan a védelmet irányító csoport számos anyagát elvitték. Az incidens után Dulamit családja sokkos állapotba került. A l'Humanité idézi Kaszunei-t, akinek Malek Doane Haszán igazságügyi miniszter személyesen azt mondta, hogy „minden arab és külföldi jogász az életével játszik, aki megkísérli Szaddám Huszein vagy más korábbi vezető védelmét”.

Kaszunei kijelentette, hogy lényeges különbség van az arab

Amerikai járőrök Irakban

és a külföldi ügyvédek stratégiája között. A külföldiek, elsősorban Ramsey Clark volt amerikai igazságügyi miniszter nem akarják bírálni az USA kormányát, ami ellentétes más védők álláspontjával. „Számunkra alapvető feladat, hogy megmutassuk a világnak a per tétjét, valamint az eljárási normáknak és az emberi jogoknak az amerikaiak részéről való megsértését.” „A külföldi jogászok ezzel a módszerrel nem értenek egyet. Huszein egyik leányának, Raghad asszony-nak, valamint az amerikai szakértőknek a kérésére ezért lemondtam a csoport elnöki tisztéről.” A család úgy gondolja, hogy az amerikai ügyvédek sikeresebben védhetik Szaddámot.

Kaszunei megjegyezte azt is, hogy a volt elnök „fogva tartásának a körülményei rosszak és őrei nem tartják be foglyokra vonatkozó genfi egyezmény előírásait”. „Megmagyarázhatatlan, hogy fényképek készültek a börtönben a fehérneműt mosó Huszeinről”, amelyek bejárták a világsajtót. Kaszunei szerint „a megszállás törvénytelen, ezért az ellenállóknak joguk van addig harcolni, amíg az idegen katonák el nem hagyják Irakot”. Nem hiszem, hogy „egy ország létezhet törvények nélkül”. „Hogyan lehet Szaddám Huszein és mások ügyében a jogtalanság állapotában ítéletet hozni?”

Lengyel Ákos

TÍZ ÉVE TÖRTÉNT Etnikai tisztogatás Horvátországban

Augusztus 5-én katonai parádéval ünnepelték Horvátországban az úgynevezett Krajnai Szerb Köztársaság felett aratott győzelem tizedik évfordulóját. Az amerikai „nyugdíjas” tisztek és a Hágai Nemzetközi Bíróság által háborús bűntettek elkövetésével vádolt Ante Gotovina tábornok által irányított „Vihar hadműveletnek” mintegy kétezer szerb polgári áldozata volt, kétszázeken pedig kénytelenek voltak otthonukból elmenekülni. Franko Tudjman, Horvátország akkori elnöke viszont örvendezett, hogy a szerbek „csúfosan elhagyták azt a területet, ami sohasem volt az övék”, és cinikusan „jó utat” kívánt a menekülőknek.

A harcok előtt mintegy 600 000 szerb élt Horvátország területén, akik a lakosság 12 százalékát jelentették. A 2001-ben tartott népszámlálás szerint számuk mintegy 200 000 főre, arányuk pedig 4,5 százalékra csökkent. Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet szakértői azt állítják, hogy ennél több szerb él az országban, de sokan félnek bevallani származásukat.

Sasa Milovics, a visszatérteket segítő zágrábi Szerb Demokratikus Fórum igazgatója viszont kijelentette, hogy a népszámlálás adatai nagyjából megfelelőek, mert a szerbek száma a hazatelepültek idős kora miatt folyamatosan csökken. Milovics szerint mintegy 150 000 menekült tartózkodik még Szerbiában illetve Boszniában, akiknek csak a 15-20 százalék foglalkozik a visszatérés

gondolatával. A többiek megmaradnak jelenlegi lakóhelyükön, vagy egy másik országba távoznak. Sokan azért félnek hazatérni, mert a zágrábi hatóságok háborús bűntettek vádjával esetleg letartóztatják őket.

Bosznia, Szerbia-Montenegró és Horvátország kormányai megállapodtak abban, hogy a menekültkérdést 2006 végéig rendezik. A helyzet ellentmondásos, mert a visszatérők igényt tartanak korábbi javaikra, és nyugdíjat követelnek, másrészt pedig a menekültstátus megtartása némi szociális támogatást jelent sokak számára.

A londoni The Economist azt írta, hogy mostanában pozitív jelek is tapasztalhatók Horvátországban, mivel Ivo Sander miniszterelnöknek a parlamentben szüksége van a szerb képviselők szavazataira. Többen már visszakapták korábbi

házuakat, amelyeket időközben a Boszniából áttelepült horvátok foglaltak el. A Horvátországban élő szerbeket nemcsak a bizonytalan gazdasági helyzet, hanem a kisebbségekkel szembeni diszkrimináció is sújtja a munkahelyeken.

Az Amnesty International a napokban közzétett jelentése szerint a horvát bíróságok még mindig nem vonták felelősségre azokat a személyeket, akik az 1995. évi nagy menekültroham után öldökléssel és kínzással kényszerítették távozásra a még szülőföldjükön maradt szerbeket. Vojislav Kostunica szerb kormányfő az utóbbi évtizedek legnagyobb népiártásnak nevezte az akciót, amit a horvát kormány hamis vádakodásnak minősített.

A „krajnai győzelem” tizedik évfordulóján a zágrábi vezetés legfontosabb céljának a megvalósulása várólistán van. A nemzetközi bíróság által közzétett Ante Gotovina tábornok még nem jutott el Hágába, ami jó ürügyet jelent a tavalyi tízes bővítést nehezen megemésztő, belső problémáival túlságosan elfoglalt Európai Unió számára, hogy a Horvátországgal folytatandó csatlakozási tárgyalásokat egyelőre befagyassza.

Bence Dániel

Szociális szigorítások miatti zavargások Lengyelországban

Nem könnyű a dolgozók helyzete Lengyelországban sem. A legutóbbi hetekben például Varsóban nyolcezer bányász tüntetett a parlament tervezett törvény módosítása ellen, amely az ágazat munkavállalóit hátrányosan érinti. A javaslat szerint ugyanis megszűnik az a jogi szabályozás, amely lehetővé tette, hogy a bányamunkások 25 év szolgálati idő után nyugdíjba mehessenek.

A helyzet súlyosságát jelzi, hogy a kivezélyelt rendfenntartók és a demonstrálók között

összeecsapásokra került sor. Az események rávilágítottak arra, hogy hazánkhoz hasonlóan

Lengyelországban (sőt, egész Európában) is olyan kormányok váltogatják egymást, amelyek a bérből és fizetésből élők problémáira fittyet hányanak: ha tehetik, hol a szociális kedvezmények és juttatások lefaragásával, hol pedig a profitéhes cégek számára nyújtott adókedvezményekkel és egyéb munkásellenes lépésekkel tesznek

eleget a piacgazdaság követelményeinek. Különösen a kelet- és közép-európai térségben érezhetik nyeregben magukat, hiszen itt – főként Magyarországon – az érdekvédelem gyenge lábakon áll, így antiszociális intézkedések meghozatalával a rendszerváltó kabinetek nem ütköznek komolyabb ellenállásba.

B. D. A.

A vonalhúzás vesztese lett a Szegedi Tudományegyetem is

Az idei egyetemi felvételi eljárás sok fiatalat kedvezőtlenül érintett, mert a pontszámuk miatt nem kezdték el őszi a továbbtanulásukat. A felvétel bizonyos kritériumait a Szegedi Tudományegyetem vezetői is kifogásolják, ugyanis a diákok jogai megsérültek.

Szabó Gábor, a szegedi egyetem rektora sajtótájékoztatóján egyebek között elmondta, hogy a fővárosi Eötvös Lóránd Tudományegyetem után a Szegedi Tudományegyetemre vették fel az idén a legtöbb hallgatót. Szeptemberben az első évet az intézmény 120 alapszakán és közel 2300 szakpárján az államilag finanszírozott nappali alapképzésen 3552, összesen 7840 diák kezdte el. A rektor azt tanácsolta a kimaradóknak és azoknak, akik a jövő évben jelentkeznek, hogy törekedjenek az emelt szintű érettségi letételére, ugyanis ez belépőt jelent a felsőoktatási intézményekbe. A népszerű szakokra korábban is többletteljesítménnyel lehetett bejutni. Aki olyan elitegyetemre jelentkezik, mint a szegedi, szükséges beszélnie legalább egy idegen nyelvet.

A továbbiakban a rektor arról adott tájékoztatást, hogy a

Szabó Gábor

felvételi tájékoztatóban meghirdetett keretszámokat a jogi és az egészségügyi főiskolai karon nem tudták feltölteni, tehát nem került be anyi fiatal egy adott szakra, mint amennyit fel tudtak volna venni. Ha csökkentik a ponthatárokat, akkor az üresen maradt helyekre sok

diák bekerülhetett volna. Az állam viszont az ő képzésüket nem finanszírozná, ezért maradtak magasabban a ponthatárok egyebek között a szociális munkás vagy a szakápoló szakon. Az egyetem ezzel több mint harminc hallgatót veszített el.

A jogi karon 180 volt a keretszám, de csak 138 fiatal tudtak felvenni. Ha a minisztérium engedélyezte volna, hogy egy ponttal lejjebb, vagyis 127-nél húzzák meg a határt, akkor 174 diákot tudtak volna felvenni. Az Oktatási Minisztériumtól nem volt tisztességes, hogy hat egyetemi karból csak háromnak engedélyezte a ponthatárok leszállítását annak érdekében, hogy az előre megadott keretet feltöltsék. A vonalhúzás vesztese lett a szegedi, a debreceni és a győri egyetem. Mint a sajtótájékoztatón elhangzott, a jogász-képző intézmények vezetői levelet írnak Magyar Bálint oktatási és Petrétei József igazgatói miniszternek, hogy vizsgálják felül a helytelen, a diákok jogait sértő döntést.

Tarnai

A SZAKSZERVEZETNEK IS KÖSZÖNHETŐ

A tervezettnél kevesebb dolgozót bocsátottak el a Picktől

Dolgozóinak jelentős részét elbocsátotta a Pick Szeged Szalámigvár és Húsüzem Rt. vezetése. Miután tavaly nyáron a Pick eladta a Soproni Marhavágó Kft-t, novemberben túladott a Herz Rt-n és megszabadult a Szegedi Paprika Rt-től, idén márciusban az ország legnagyobb húsüzeme megszüntette a ceglédi telephelyét, s a gyáregység kétszáz dolgozóját elküldték.

Augusztus elsején a Pick vezetői több tucat felmondólevelet adtak át a szegedi központ dolgozóinak. Az elbocsátásokról, annak okáról, a munkavállalók érdekvédelméről Golhóvics Gáborral, a cég szakszervezeti bizottságának elnökével beszélgettünk.

– Jelenleg ki a Pick tulajdonosa, hány embert küldtek el, s mivel indokolják az elbocsátásokat?

– Korábban az Arago Rt. fő tulajdonosa, Leisztinger Tamás kezében volt a Pick döntő része. Április 11-én átvette Csányi Sándor OTP-vezér, a pécsi központú Délhús Rt. fő tulajdonosa, s azóta ő irányítja, illetve határozza meg a szegedi cég működését. Augusztus elsején hetvenhét dolgozót bocsátottak el, vagyis negyvenhét segédmunkás és harminc középvezető, ügyviteli alkalmazott kapott felmondólevelet. A korábbi 1800-2000 ember helyett jelenleg a mostani elbocsátások után 1500-an dolgoznak a Picknél. Azért küldtek el hetvenhét embert, mert az előző tulajdonos vezetése alatt jelentősen csökkent a termelés, kevesebb volt a bevétel, s az új tulajdonos nehezen tudta stabilizálni a cég

helyzetét, de valamennyire felendítette a húsüzem működését.

– A szakszervezet mit tett a dolgozók megtartása érdekében?

– Ezzel kapcsolatban rendszeresen tárgyaltam Kovács László vezérigazgatóval. Szakszervezetünk viszont kénytelen elviselni, hogy leépült a cég, s mi nem tudunk munkahelyeket teremteni. A vállalat vezetése május 20-án a munkaügyi központnak s nekünk bejelentette, hogy 160 dolgozót elküldenek. A szakszervezetnek és a cég pillanatnyi helyzetének köszönhető, hogy

160 helyett 77 dolgozót küldtek el. – Említette a termelés fellendülését, amelynek egyik eleme talán az, hogy újra vágnak sertéseket?

– Jelenleg a Picknél nem vágnak, talán decemberben, januárban kezdik el. Most Pécsről és Kiskunfélegyházáról kapják az alapanyagot.

***

Nehéz helyzetbe kerültek a szegedi munkavállalók közül sokan, különösen azok, akik az ipari termelésben dolgoztak vagy még jelenleg is ott látják el feladataikat. Nemrég a szegedi Ikarusz teljesen megszűnt. Korábban, a rendszerváltás előtt a cégnél több mint ezren készítettek buszalkatrészeket, aztán a gyár tönkrement. Negyedére csökkentett létszámmal a kft. profilt váltott, de az új termékeikre is alig volt vevő. Végül az Ikarusznál húszan-harmincan alkalmi megbízásokat láttak el, de a kft. nem tudott nekik fizetni, ezért utcára tette néhány dolgozóját.

A pesti központú szegedi Kossuth Nyomdában dolgozók is ellehetetlenültek, mert a májusi fizetésüket sem kapták meg. Felvették a harcot, s a cég vezetői nagy nehezen a májusi munkabérek egy kis részét kifizették a munkavállalóknak, akik jelenleg is küzdenek azért, hogy megkapják az elmaradt júniusi, júliusi fizetésüket.

T. L.

Romahelyzet Magyarországon és az Európai Unióban

(Folytatás az 1. oldalról)

Az ESZA Kht. végrehajtásában került sor a „Küzdelem a munka világából történő kirekesztés ellen” elnevezésű Phare-program hazai megvalósítására, ami egyrészt a szociális ellátórendszer fejlesztésére, másrészt pedig romák foglalkoztatására és életkörülményeik javítására irányul. A program teljes költségvetése 28,1 millió euró (mintegy 7,17 milliárd Ft), amelyből a kötelező, minimális önrész tíz százalék. A pályázatok meghirdetésére 2003 júniusában és 2004 áprilisában került sor. Az első körben 120 pályázat közül 33, a második körben 49 közül 25 nyertes projekt szerepelt. A bevont munkanélküliek száma projektenként minimum 50 fő volt, ami összesen minimum 2900 személyt jelentett.

Az ESZA Kht. az első körös meghirdetés kedvezményezettjeivel a támogatási szerződéseket 10,8 milliárd euró (kb. 2,75 milliárd Ft) értékben már korábban megkötötte. A 13–21 hónap kifizetésű projektek egy évvel ezelőtt indultak, és közülük több már le is záródott. A második kör kedvezményezettjei az összesen 17,3 millió euró (kb. 4,42 milliárd Ft) volumenű szerződéseket 2004 novemberében írták alá. A projektek jelenleg futnak, és az ESZA folyamatosan ellenőrzi a végrehajtásukat.

A 2004-ben meghirdetett hat HEFOP (Humán erőforrás-fejlesztési Operatív Program) pályázaton elsősorban nonprofit szervezetek, egyházak és fel-

nőttképzéssel foglalkozó intézmények és vállalatok vettek részt. A programok a hátrányos helyzetű csoportok (munkanélküliek, fogyatékkal élő emberek, alacsony iskolai végzettségűek, romák stb.) képzését és foglalkoztatását segítik. 485 pályázat, 22 milliárd forintos igénnyel érkezett a hat meghirdetésre. A 240 nyertes összesen 8,5 milliárd forintot kapott, aminek 75 százaléka EU, 25 százaléka pedig hazai költségvetési forrás.

Mohácsi Viktória hangsúlyozta, hogy a kisebbségek ügye gyakran összemosisdik a szegénység kérdésével, amelyek közé nem lehet egyenlő-

mutatják, hogy a rendszerváltás negatív hatásai elsősorban a legnagyobb létszámú hazai kisebbséget, a romákat sújtották. A hetvenes években a munkaképes korú roma férfiaknak a nem romákkal azonos arányban volt munkahelyük. A rendszerváltás következtében 1993-ra a munkahelyek 30, a cigányok esetében pedig 55 százaléka szűnt meg, mivel a romák elsősorban a leépülő gazdasági ágakban (pl. építőipar) dolgoztak. Nagy elmaradás tapasztalható az 520–650 000 főre tehető roma népesség iskolázottsága terén is. A gyerekek 73 százaléka járt középiskolába 2001-ben, a romáknak csak

ségjelet tenni. A képviselőnk azt mondta, hogy „minél barnább egy ember bőre, annál jobban sújtja a munkanélküliséget”. Szükség van a toleranciát erősítő programokra, az iskolai elkülönítés megtiltására és a társadalom összefogására. Az EU-tagállamok többségében még gyermekcipőben járnak a kirekesztést ellenző, alulról szervezett civil mozgalmak.

A TÁRKI kiadásában megjelent „Társadalmi Ríport 2004”-ben közölt adatok azt

az egyötöde. A tizenhét évesek 54 százaléka érettségizett, a 20–24 éves cigány fiataloknak viszont csak öt százaléka végezte el a középiskolát 2002-ben.

Az EU-alapokból csordogáló pénzekből és a hazai önrészből finanszírozott különböző programok csak kevesek helyzetét érintik, míg a romák százaléka a gazdasági leszakadása tovább tart.

– Tudósítónktól

KÉK KÖNYV: FEHÉR MUNKA, FEKETE JÖVŐKÉP

Újabb intézkedésekkel kívánja a kormány áthidalni a munka világában tátongó szakadékokat. Augusztus elejétől a rászorulóknak úgynevezett alkalmi munkavállalói könyvet igényelhetnek, amely kék, fehér és zöld oldalt tartalmaz: a kék a ház körüli munkában segédkezőket, a fehér a vállalkozóknál dolgozókat regisztrálja, míg a zöld szakasz a mezőgazdaságban vállalt idegymunkát hivatott elkönyvelni.

A rendelet kimunkálói abban reménykednek, hogy ezáltal mintegy 200-250 ezer nehéz helyzetben lévő dolgozó számára legális foglalkoztatási vi-

szonyokat biztosítanak. Ráadásul a munkaadókat is bizonyos adókedvezmény illeti meg (például az illetékbélyeg vagy közteherbélyeg kiváltásával). Lát-

nunk kell azonban, hogy az elképzelés, a munkaügyi biztos intézményéhez vagy a feketén dolgoztatók elleni kommandózási ötletéhez hasonlóan csupán porhintés, amely a problémák tüneti kezelésére alkalmas, hosszú távú reformok kivitelezésére semmiképpen sem. Egyfelől különösen a Nyírségben vagy Zemplén megyében még alkalmi munka is csak ritkán adódik, így több ezer család kék könyv mellett is máról hónapra él. Emellett talán még ennél is nagyobb probléma, hogy a koalíció választási ígéretei ellenére sem dolgozta ki azt a hosszú távú foglalkoztatási koncepciót, amely többszáz ezer új munkahely megteremtését tűzte ki célul. Pedig a mai bizonytalan világban éppen hogy erre a viszonylag biztos megélhetésre lenne szükség, és nem az ilyen-olyan figyelem elterelő látvány megoldásokra.

B. Deák András

Baloldali antiszemitizmus

A moszkvai orvosper kapcsán született ez a kifejezés, amely jelenség sajnos folyton megújuló része az orosz közéletnek. Még sajnálatosabb azonban, hogy az önmagában is fura szókapcsolat a kifejezett izraeli-palesztin viszony miatt nem válhat csupán történelmi kategóriává, hiszen ma is vannak tollforgatók, akik eszköztárban halálos politikai csapásmérőként funkcionál.

A www.antiszemitizmus.hu című honlapot böngészve az embernek olyan érzése támad, mintha a világ egy egységes Izrael-ellenes magassa lenne. Megkapja a magasztos Magyar Nemzettől a HVG-n át a Baloldali Frontig mindenki. Természetesen nem gondolom, hogy a szerzők ezt így látnák, hiszen elég nyilvánvaló politikai céllal készült a lap. Az antiszemitizmus bélyegét ráesetve a palesztinok jogait emlegetőkre jól védhető falakat emelnek az izraeli erőpolitizálás köré, mint azt tette a Saron-kormány is mind szóban, mind tettben.

Az anticionizmus, antiszemitizmus kifejezések körüli vita modern változata nem igazán újkeletű, a nyugati értelmiség rágódott rajta eleget, de sajnos újra és újra előkerül, köszönhetően a lelkes neokonzervatív és cionista publicistasereknek. A legdurvább alapeset a szélsőjobbos zsidógyűlölet és a baloldali cionizmuskritika összemossa, itt azonban egy sokkal áramvonalasabb érveléssel állunk szemben. Nevezetesen, aki bírálja az izraeli vezetőség politikáját, az szélsőséges, akár akaratlanul is a palesztin terrorizmus jogosságát igazolja, és Izrael és polgárainak létét fenyegeti. Aki nincs velünk, az ellenünk van. Ebből a szemzőből tényleg eltörpül a kődobáló kisgyerek és a tank egyébként teljesen jogos és létező problémájára. Nem igazán értem ugyanis, hogy miért várja el Izrael a kilátástalan nyomorban élő, menekülttáborokban tengődő millióktól a nyugati értékeken alapuló gondolkodásmódot, ha a saját valóságkezelési politikája is súlyosan sérti az emberi jogokat. A barbár maffiózó arabok és a dicső zsidó parlamenterek szembeállítását a cionisták örök hasonlata, mint ahogy ne legyeknek illúzióink, az iszlámista oldal sem képlekedik ezzel szemben felvázolni az elnyomott muszlim képét és démonizálni elnyomóját: a véres, cse-csemőgyilkos izraeli katonát.

Bár mindkét álláspont nyilvánvalóan túlzó, azért nem nélkülözik a valóságát. Természetesen ez nem lehet sem az izraeli apartheidpolitika, sem a palesztin terrorizmus igazoló érve, ugyanis a két fél tömeggyilkosainak politikája pontosan egymásra épül. Ha béke van, akkor nincs szükség Hamaszra vagy Iszlám Dzsihadra, illetve nincs szükség az izraeli állam túlmilitarizálására, és csődöt mond a szélsőséges retorikán alapuló politika mindkét oldalon. Még egy érdekességre bukkantunk, ha a két ország nemzetközi hátterét megvizsgáljuk. A palesztinok mögött egy széthúzó pacifistákból, a radikális bal- és jobboldalból, illetve az örökre civakodó arab államokból álló, állandóan változó diplomáciai konglomerátum áll, míg Izrael maga mögött tudhatja a világ egyetlen szuperhatalmát. A demokrácia-export fedőnéven emlegetett imperialista nagyhatalmi politika tökéletes helytartóra talál a térség egyetlen parlamentáris demokráciájaként emlegetett államban. Ez a véd- és daczövetség az arabok által még mindig el-nakbának, vagyis a katasztrófának aposztrofált Izrael állam megszületése óta tart. Tartalmát tekintve nem változott, az a Szovjetunió terjeszkedésének megállításáról a demokrácia terjesztésére kerekített át geopolitikai érdekűk ideológiai magyarázatát. Ez pedig lényegesen módosítja a képet, mert az izraeli erőpolitizálás mögött tényleges és közvetlen nagyhatalmi érdek tünik fel, amely védernyőként ereszkedik az amúgy is frusztrált és politikai iszlámizmussal fertőzött palesztin politika elé. Tényleg antiszemitizmus volna rákérdezni: miért is szavaz az amerikai állampolgárságú nacionalista zsidók döntő többsége évtizedek óta a republikánusokra? Jasszer Arafat halála és az iraki rablóháború nehézségei azonban esélyt teremtettek a politikai megegyezésnek, amelyből tartós béke nem le-

hetséges, amíg fennáll az izraeli és közvetetten amerikai elnyomás, illetve a szégyenletes szociális helyzet. Arra kérem a palesztinokat konzekvensen terroristázó és baloldali antiszemitizmust emlegető elemzőket, hogy egy pillanatra képzeljék magukat a következő helyzetbe, ígérem minimális empátiát fog csak igényelni. Egy palesztin tinédzser, aki egy menekülttáborban nőtt fel úgy, hogy a szülei is ott éltek le az életüket Hamasz és Fatah segélycsomagokból tengődve, bombával a testén elindul egy ellenőrzőpont felé. Szembenézve az izraeli katonák gépfegyvereivel hirtelen földbe gyökerezik a lába. Talán az édesanyja, talán a számtalan nyomorgó testvére, talán az a terrorista jut eszébe, aki rávette erre a szörnyűsége, és most otthon dörzsöli a kezét, áldva Allahot, hogy a mudzsahedinek újabb

KULTTIPP: @RC PLAKÁT- KIÁLLÍTÁS

Hatodszorra rendezik meg a budapesti Felvonulási téren az @RC óriásplakát- és citylight-poszter-kiállítást. Az extravagáns művészeti darabok különlegessége, hogy szerzőik legtöbbször éles társadalomkritikát fogalmaznak meg alkotásaikban. Az idei mustra központi témája a hazaszeretet. Mellékrendezvényként megtekinthető a helyszínen egy érdekes posztergyűjtemény a XX. századi orosz-szovjet történelemből.

**Fiatal vagy?
Kommunista?
Van saját
véleményed?
Várunk!
Jelentkezz!**

győzelmet arattak, mindenesetre egy gondolat lüktet az agyában tartósan: nem akar meghalni. Feltartott kézzel könyörög a katonáknak, hogy mentsék meg az életét, azok pedig egy távirányítású robottal levágják róla a bombát, majd elviszik a kintiba és megetetik. Ez az eset megtörtént, a hazai média is beszámolt róla. Úgy gondolom, kivételes esetektől eltekintve senki sem gyilkol öncélúan, senki sem szeretne meghalni, és senki sem szeret szegénységben, normális hajlék nélkül élni. A palesztin és izraeli nép békevágya szerintem ugyanolyan, azonban a politikai elitjeik lehetőségei közel sem azonosak, és nem tartom elfogadhatónak, ha az erősebb még büszke is arra, hogy eltapossa a gyengébbet.

Vázsonyi Dániel

www.baloldalifront.hu,
info@baloldalifront.hu,
tel.: 06-30-440-7786

PILLANATKÉPEK

Elidegenülés. E marxi fogalom fontosságát kívánom hangsúlyozni cikkemben, szemléltetve, egy meglelt proletár érzéseit a létbizonytalanság ellen vívott harcban. Vívódását a harcias öntudatosság és a megalkuvás között egy végtelenül igazságtalan, tisztességtelen osztálytársadalomban.

Megcsörren a vekker. Történetünk főszereplője elnyúl kényelmesnek korántsem minősíthető ágyán, s kínos lassúsággal nyúl a hang irányába. Abamaradt... végre – gondolja magában. Egyszerre megkönnyebbülés hozta mély sóhaj hagyja el kiszáradt ajkait. Ismét egy újabb nap – konstatálja Béla, midőn lassan kitégynak pupillái és kicsiny szobájának mennyezetére mered. Zsebkendőjét keresi, hogy megtörölje izzadságcseppektől nedves homlokát – azok a fránya álmok: Freud, most igazán segíthetnél! – mormolja, s az órára tekint. E pillanatban öt óra van.

(Marx: „...a munka a munkás számára külsőleges, azaz nem tartozik a lényegéhez, hogy tehát munkájában nem igenli, hanem boldogtalannak érzi magát, nem fejt ki szabad fizikai és szellemi munkát, hanem a fizikumát sanyargatja és szellemét tönkreteszi.” És vajon mi a következő lépése a szubjektív és objektív fáradásnak? A teljes kimerültség. Hogyan lehet a kimerültséget orvosolni? Pihenéssel és alvással – példának okáért. Mi történik viszont akkor, ha munkás nem tud eleget aludni munkatevékenysége okán? Kialvatlan lesz...)

Béla munkaideje hét órakor kezdődik, így az utazását az államvasút illetve a közlekedési vállalat menetrendjének függvényében kell kialakítania, hisz egy esetleges késés végzetes következményekkel járhat munkavállalói jogviszonyára nézve. A vonat zakatolásának monotonitása erősen negatív hatással van Béla idegeire, immár másfél évtizede naponta két órát élvezheti a sín-elemek és a vonat kerekeinek kölcsönhatásából fakadó szakaszosan ismétlődő kattogást. Béla egy átlagos munkanapon négy órát utazik a MÁV és a BKV vonalain, pusztán az agglomeráció által biztosított felfoghatatlanul kevés munkahely okán.

Mi is a boldogság? – elmélkedik magában az ázott bőr szagától bűdös vagonban, s eközben a piros firkákkal teli, rozsdás keretű, hetek óta nem tisztított ablakon át kinézve a Pest megyei tarlókból vél felfedezni motívumokat. – A boldogság az, ha az ember azt teheti, amit szeret, úgy gondolkodhat, ahogy az neki jöl, és olyan körülmények között élhet, melyben kielégítve érzi igényeit. Képes leszek valaha is ilyen idilli környezetet biztosítani

magamnak? Elképzelhetetlen – a boldog élet a tanult emberek előjoga. (W. Thompson az egydimenziós emberről: „...akinek érzelmi élete sekélyes, emberi kapcsolatai sivárak, dróton rángatott nyárspolgár, akit a bölcsőtől a sírig ügyes kezek manipulálnak.”)

Hogyan is valósíthatná meg álmait? A médiában bár többször felmerült ez a kérdés, hősünket – annak ellenére, hogy minden alkalommal lankadatlan figyelemmel kísérte végig a televízióban és a rádióban nyilatkozó producerek és gyártásvezetők elképzeléseit és messzemenő következtetéseit – egyik alkalommal sem elégtették ki a lehetséges alternatívák. Sokan e sorokat olvasván talán azt gondolják, hogy Béla a kapitalista társadalmi és gazdasági struktúrával szemben idealista „követeléseket” fogalmaz meg... Nem hinném. Egyszerűen csak képtelen azonosulni a valóságshow-k és a nyereményjátékok lehangoló, pénzhajász és életidegen világával.

Amikor Béla a buszmegállóhoz ért, megdöbbenve vette tudomásul, hogy társai már nem tartózkodnak ott, s ő maga húsz perces késésben van. Hirtelen átfutott az agyán az elbocsátás gondolata, minek hatására teste minden négyzetcentiméterén megindult a verejtékezés. Feltekintett az égboltra, s megpillantotta a gomolygó koromfeketete felhőket. Tudta, hogy másodperceken belül szakadó esőben lesz része, de ez a gondolat egy pillanatra sem bizonytalanította el abban az elképzelésében, hogy a buszmegállótól számított két kilométert futva tegye meg. A kőzút mentén loholtva, erős ellenszéllel küzdve tette meg a buszmegálló és a telephely közötti távolságot, a legkevésbé sem törődve a forgalommal. De mit számít ez már ilyenkor, mikor

INDULATOK EGY MECCSEN

Az ideai izraeli bajnokságban épphogy bennmaradt a két városi rivális: a Hapoel Tel-Aviv (tel-avivi munkásszövet) és a Maccabi Tel-Aviv csapata, de egymás elleni mérkőzésük mégis hatalmas médiafigyelmet kapott, csak éppen nem a játék miatt.

Ahogy ilyen derbiken lenni szokott, mindkét csapat szurkolótáborra transzparenszekre írt jelszavakkal, szimbólumokkal próbálta kinyilvánítani az általa favorizált csapathoz való tartozást. A Maccabi szurkolói cionista dalokkal és a nemzeti zászló lengetésével buzdították kedvenceiket, míg a munkásszövet szurkolótáborába a tel-avivi dolgozók iránti szolidaritását akarta kifejezni. Tették ezt úgy, hogy felhasználtak minden jelképet, aminek köze van a munkásszövethez és a kommunizmushoz. Ahogy ezt

látni is lehet a mellékelt képen. Egy nappal később a televízió 10-es csatornáján Ávi Rácon sportriporter így nyilatkozott:

„Megláttuk és egyszerűen nem hittünk a szemünknek: vörös fasizták (sic!) lengették tegnap a stadionban sarló-kalapácsos zászlóikat, kihasználva

a Hapoel szurkolói többségének hiányos tudását történelemről és politikáról, akik akaratlanul is belecsöppentek ebbe a nemzeti szocialista (sic!) propagandamánóverbe. Ezek a naiv Hapoel-szurkolók nincsenek tisztában azzal, hogy ez a marxista jelszó az ajkukon és tábláikon – Világ proletárjai,

egyesüljete! – a múlt században mintegy ötvenmillió ember halálát okozta, köztük sok zsidót, akik elhitték, hogy Sztálin és a kommunizmus a népek felkeltő napja.”

Roi Szináj, a Hapoel Tel-Aviv vezérszurkolója válaszelelet írt a fent nevezett „többség” nevében: „...hozzátok fordulok ezért, akiknek ezek a jelszavak, jelképek még mindig fontosak: ne hagyjuk, hogy ez az ember (a sportriporter – D. D.) gyűlöletet szítson, követeljünk, hogy hagyjon fel ezzel a durva, történelmietlen antikommunista uszítással, mert csak saját magáról állít ki szegénységi bizonyítványt. Ha nem te szűnk ellene semmit, továbbra is folytatni fogja gyűlöletpropagandáját a mi nézeteink ellen, amelyek állandó értékeket képviselnek a mai nacionalista, kapitalista világban.”

Delikát Dóra

A világ szimmetriája

Egy csecsemő, ha játszadozni kezd a kezével, csakhamar észreveszi, hogy kettő van belőle, mint ahogy a lábából is. Előbb utóbb azt is megtudja, hogy nemcsak a szemlélhető külső, hanem a belső szervek között is akad szimmetria. Ha rácsodálkozunk egy nyíló virágra, végigmegyünk egy nyírfasoron; ha a Bem rakpartról szembenézünk a Parlamenttel avagy otthon a kiscicánkkal; az állatkerben egy antilopul vagy egy koreai uhuval – megdöbbenéssel tapasztaljuk, mennyire szimmetrikus természetvilágunk, amelybe beleszülettünk. A társadalomban már sokkal körülményesebb fellelni a szimmetriákat.

A Galenus Kiadónál 2005-ben megjelent *Képes szimmetria* „két nemzetközi hírű, Széchenyi-díjas akadémikus szerzője huszonöt év tapasztalatait nyújtja át az olvasónak hatszáz színes képpel és tömör rendező-segítő szöveges magyarázattal” – hirdeti a borító belső utalása. A könyv végén, a 215. oldalon jelzi a kiadó, hogy e témakörben, jelen albumot megelőzően már 18 kötet látott napvilágot 1986 és 2003 között, angol, orosz, svéd, német, sőt magyar nyelven kétszer is, Budapesten.

„Ez a könyv azonban több, mint az eddigiek, érződik benne a különleges élmény megosztásának igénye. Meggyőződésünk, hogy Hargittaiék könyvének hatására olvasóink egy kicsit más szemmel fogják nézni a körülöttük lévő világot” – ígéri befejezésül a fülszöveg.

A könyvet tehát *Hargittai Magdolna* és férje, *Hargittai István* szerkesztette, s a fantasztikusan érdekes, több szempontból is különleges szemmel látott objektumok többségét a szerzők maguk fényképezték, illetve ahol erre nem volt lehetőség, ott „a forrásokat megjelölve” más felvételeket használtak fel. Az olvasó legelőször a szerzők bámulatosan nagy szorgalmát, türelmét csodálja, majd ezen felülemelkedve azt a különleges, sajátos lá-

tásmódot, ahogyan élnek tárnak egy-egy közismert képet – amelyben eddig nem ismertük fel a szimmetriát.

Azt külön megköszönjük, hogy mindezt nem magyarázzák, hanem vizuálisan tárják elénk. A könyvet lapozgatva az olvasó megdöbben az újrafelfedezés csodáján: hiszen ő is fényképezte a Notre Dame-ot Párizsban, a Kék Mecsetet Isztambulban, a milánói Székesegyházat, Barcelonában a Gaudi-építette Sagrada Familia-templomot, Granadában az Oroszlános kuttat, a Pisai ferdetornyot – de nem így, és nem ilyen sokarcúan egy dómról avagy egy dómkoppola „arcot” tizenkét városból, tizenkét „megfogalmazással”. A *hópegyek* lefényképezéséről, s a róluk készült rajzokról elképesztően hosszan tartó türelmes kivárás, fáradhatatlan változtatás és a végtelen szépségimádát jut csak eszünkbe és az, hogy ezt mi nem tudnánk megtenni.

A tizenegy, megkülönböztetett szimmetria között szembeszökően felismerhető (a leggyakoribb): a tükörszimmetria. A levelek, virágok nagy többsége ilyen, s ezek felvételvariációival (de egy férfifejjel is) játszhatunk, igen érdekesen, ugyanis az emberi arc két oldala gyakran mutat kisebb-nagyobb eltéréseket, ami különböző ér-

zelmeket is tükrözhet. Más lesz az arc-képváriáció, ha a jobbfélet a jobbal, illetve a balfelet a ballal párosítjuk. A két kombináció gyakran más és más.

A többszörös tükörszimmetria különösen a virágok, dísznövények, de épületfelvételek kombinációja révén is érdekes változatokat hozhat létre. A forgási szimmetria különösen sok variációra ad lehetőséget, és nemcsak a több tükörsík együttes jelenlétével generálható.

Különösen izgalmas példákat láthatunk, hidak, lámpasorok, kerítések, lépcsőzetek, oszlopsorok, épülethomlokzatok, aquaductok láttán az ismétlés, illetve a csavarszimmetria-példákat csigalépcsők, oszlopok, fehérjék, nukleinsavak felépítését szemlélve.

Ha mindenütt, mindenkor s minden szimmetrikus lenne, rendkívül unalmas lenne a világ. A költők, festők, zeneszerzők alkotásaikkal teszik érdekesebbé az életet; az embereket hol lelkes helyeslésre, hol megbotránkozásra készítve ritmusokkal, barbár hangzásvilággal; a festők és szobrászok legkülönbözőbb izmusaikkal, absztrakt, kubista, dadaista, futurista, és az abszolút nullaszintre leszállított jelentés- és szimbólummentes „tisztá” művészetükkel. A társadalom pedig, amióta ember él a földön, mindig aszimmetrikus volt; még akkor is, ha békeidőben éltek, de különösen háborúk, forradalmak és ellenforradalmak idején. A Földet, lakóhelyünket a természet kíméletlen kifosztása, a talaj, a víz, a levegő egyre elviselhetetlenebb elszennyezése útján teszik életre egyre alkalmatlanabbá.

Frideczky Frigyes

Hányan tettek feljelentést a Gestapónál Budapesten?

„Nem hittem azokban a vádakban, hogy a második világháború alatt a Gestapo az összes megszállt ország közül éppen Magyarországon kapta a legtöbb feljelentést” – írta Moldova György A Szabadság július 15-ei számában megjelent könyvrészletében.

Az idézett állítást valóban sokszor lehetett hallani, sőt, olvasni is, még hozzá abban a megfogalmazásban, hogy az 1944. március 19-ei német megszállás után a Svábhegyen több szállóban „működött” Gestapo (fiatalabbak kedvéért: Geheime Staatspolizei, azaz titkos államrendőrség, a valóságban politikai rendőrség) magyarországi parancsnoka mondta volna, hogy ő évekig volt Hollandiában Gestapo-főnök, de sem ott, sem másutt nem kapott annyi följelentést, mint Magyarországon. Ez ellen sokan tiltakoztak, mondván, hogy – a klasszikussal szövege – egy nemzetnél sem vagyunk alábbvalóak.

Csak hogy a dolgot nem lehet ilyen egyszerűen elintézni. Csécsy Imre (1893–1961), radikális polgári publicista (Jászi Oszkár híve és Huszadik Század című folyóiratának szerkesztője) a Kritika című folyóirat 1983 augusztusi számában közölt napló-részletében 1944. április 15-ei dátummal ez állt: „Valakitől azt hallottam, hogy két hét alatt huszonhét ezer névtelen följelentés érkezett a Gestapóhoz. Magas rangú német tiszt, akik végigcsinálták a lengyelországi, hollandiai, belgiumi, norvégiai, dániai bevonulást, elképedve mondták, hogy ilyesmit még sehol sem tapasztaltak. Ó, szép magyar fajtam, tied a dicsőség, hogy denunciaciókban túlszámnyaltad Európát mindegyik nemzetét!”

A néhai Fekete Sándor, a kanyargós életű publicista a „Hungaricus” szerzője és kiváló Petőfi-kutató – 1956 utáni börtöne ellenére – 1981-ben az Új Tükör című képes hetilapban (amelynek főszerkesztő-helyettese volt) ugyanerről a híresztelésről éles hangú cikket írt. Ezt az írását bevette azután A kamasz álma című cikkgyűjteményébe (Szépirodalmi Könyvkiadó, 1984, 35–38. old.), de éppen a könyv szerkesztésekor olvasta Csécsy fent idézett mondatait. Belevette ezt a részletet kötetébe, mintegy cikke utóiratának, de nem fogadta el. Jóllehet „becsületes demokratának”, „életútja és naplója alapján egyaránt igen rokonszenves”-nek nevezte Csécsy, de „magyarelleses vádunk”

titulálta szavait és így kommentálta: „Kitől szerezte információját Csécsy névtelen „valakije”? Magas rangú német tisztoktól. Megvan a véleményem arról a valakiről, aki azokban a napokban magas rangú náccikkal a magyar nép hitványságáról értekezett, de ez nem fontos.” Valóban ez nem fontos, pontosabban a dolog ezzel nincs elintézve. Fekete Sándor elfeledkezett arról, hogy nem minden magas rangú német tiszt volt náci és akik azok voltak, azok közül is 1944-re már sokan kiábrándultak: bizonyítja ezt az is, hogy a 1944. júliusi Hitler-ellenes merényletet csupa magas rangú (részben arisztokrata származású!) német tiszt követte el.

Nem, ezzel nincs megcáfolva a feljelentők száma. Fúrjunk még mélyebbre az időben! A néhai Lévai Jenő, a kiváló dokumentarista újságíró (akit tanúskodni még Nürnbergbe is meghívtak!) Fekete könyv a magyar zsidóság szenvedéseiről című könyvében (Officina kiadás, év nélkül, de valószínűleg 1946) ezt írta (105. old.): „... valóságos feljelentési áradat zúdult a hatóságokra. Először csak a németeknél, a Gestapónál történtek ilyen bejelentések, később azonban, amikor köztudomású lett, hogy a 'Magyar Gestapo' megalakult, akkor őket halmozták el hasonló denunciaciókkal. Általában véve ahová a náci bevonultak, mindenütt ugyanaz történt: az egyéni bosszú piszkos hullámai kiáradtak és a feljelentések özöne ontotta a vádakat. A németek mondták: mindenütt így volt. Kolta László Hain Péter (1895–1946) detektívfelügyelőnek, a 'Magyar Gestapo' háborús bűnösöként kivégzett vezetőjének közvetlen munkatársa. – B. G. P.) szerint 35 ezer feljelentést tettek a német és a magyar Gestapónál zsidók és baloldaliak ellen.” Kolta a Majestic szállóban, a Gestapo „beosztályán” dolgozott, így hát ha gazember volt is, tudta, mit beszél.

Ma már tárgyilagosabban nézzük az 1944-ben történeteket, tehát aligha akad, aki szerencsenmosdatásra vállalkozna az 1944-es feljelentések ügyében. De ha igen, akkor téved.

Budai G. Pál

Augusztusi teendők a házikertben

Általánosítható teendők a kertben található valamennyi növény megfelelő vizellátása. Különösen a zöldségfélék igényelnek a forró augusztusi napokon az átlagosnál is több vizet és tápanyagot, míg a fás növényeknek a vizellátása a rügydifferenciáláshoz szükséges. Tápoldatozást itt már nem célszerű alkalmazni, mert azzal a téli felkészültséget veszélyeztethetnénk. A hónap első felében igyekezzünk elvégezni a szamócatelepítést jól előkészített, tápanyagokkal feltöltött és vízkészlettel is rendelkező ágyásokba. Az ültetést követően pedig rendszeres öntözés révén biztosítsuk a talaj úgynevezett földnedves állapotát, a jó begyökeresedés és a jövő évi terméskezdmények kialakulása érdekében. Ugyancsak a hónap első felében vágjuk ki a letermett málnavesszőket és ritkítsuk meg az új hajtásállományt. Folyóméterenként tíz darab vesszőnél nem célszerű többet hagyni. Azok viszont le-

gyenek hibátlanok s legalább ceruzavastagságúak. Ebben a hónapban takarítsuk be a vöröshagymát, száraz, napos időben. A kiszedett hagymafejeket pár napig hagyjuk a termőhelyükön száradni, majd pedig tisztítás és válogatás után raktározzuk el télire, száraz, fagymentes helyen avagy a padlástérben.

A szőlő munkálatai közül most a termés, azaz a fürtök védelmére kell nagyobb figyelmet fordítani. Ez feltételezi a további rendszeres permetezéseket a későn érő fajták esetében, valamint a repedt (sérves) bogyók eltávolítását a fürtökből, miután ezek kepezik a szürkepenészes rothadás melegágyát. Ne szüreteljünk rothadt fürtöket, mert újabb kutatások eredményeként ismertté vált, hogy a különféle kórokozók által kiválasztott vegyületek rákkeltő hatásúak. Tegyük a fürtözónát szellőssé, napfényessé s ezáltal könnyebben védhetővé. Ha időnk engedi, ellenőrizzük a szüreti eszközöket és a bortároló edényzetet.

Cs. Nagy László

PILLANTÁS A JÖVŐBE

VÍZSZINTES: 1. Somháj! 3. József Attila Lebukott című költeményéből idézzük; az első sor. 13. Szürkésárga. 14. Ritka női név. 15. Az MSZDP, majd az MDP politikusa volt (István). 16. Strázsáló. 18. Rákosi Mátvás szülővárosa. 19. Néger nyelvcsoport. 20. Agyafúrt. 22. Tovahajít. 24. Thaiföld és Japán gépkocsijele. 25. Toronyszélek! 26. Nagy energiát egyetlen szét nem szóródó fény sugarba összpontosító elektromágneses rezgés-keltő és erősítő berendezés, eredeti angol írásmóddal. 28. Domján művésznek személye. 30. Forró égővi növények borostyánkőhöz hasonló gyantája. 31. Az élő szervezetek alkalmazkodási mechanizmusát annak gyakorlati értékesítése érdekében tanulmányozó tudományág. 33. Legfelsőbb fokú hazai labdarúgó-bajnokság, rövid. 35. Kipling farkasa. 37. Belgrádi királyi palota. 38. Rosszabbá tesz. 40. Szerelm, olaszul. 42. Övezet. 43. Laplace elmélete szerint az a forró gáztömeg, amelyből a bolygórendszer ki-

alakult. 45. Lágyan zümmög. 47. Tévécsonna. 48. Bizonyos összeget saját számláról kivéve. 50. Fehérnemű meleg, lúgos vízben történő áztatására szolgáló fákád, tájszóval. 52. Találja. 53. A magának a növényt kezdeményként tartalmazó része. 54. A kén és a foszfor vegyjele. 55. Párosan nyit! 57. Shakespeare színháza is volt. 59. Amapá brazil szövetségi állam székhelye. 61. Emelkedő szintű (víz). 63. A szülők egyike. 65. Egykori felvidéki megye. 66. Bolgár hegység. 67. Hirtelen-sült hússzelet. 69. Áthatóan erős (hang).

FÜGGŐLEGES: 1. Az idézet második, befejező része. 2. Renegát kommunista újságíró (Tibor). 3. Szervezetünk motorja. 4. Gyümölcsöt szárító. 5. Lobogni kezd! 6. Lírai műfaj. 7. Cseberből lehet bele esni! 8. Kortyolnivaló. 9. Leváltárirat, rövid. 10. Molekulánként öt szénatomot tartalmazó egyszerű cukor. 11. Szerb lap. 12. Balti nyelv. 17. Nagyon távoli férfielőd. 19. A néhai bárány című Mikszáth-elbeszélés helyszíne. 21. Hajdó-Bihar megyei község. 23. Treuga...; mindenfajta háborúskodásra tilos időszak a középkorban. 27. Analizáló. 29. Nagy testű erdei gomba. 30. Veterán német politikus (Klaus). 31. A vasminiszter (Gá-

bor). 32. A kategorikus imperatívusz filozófusa (Immanuel). 34. Indiai fizikus (Satiendranath, 1894–1974). 36. ... Angeles; USA-beli város. 39. Politikai tartalmú énekkari mű. 41. Különböző biokémiai folyamatok katalizátora. 44. Corriere ... Sport; olasz lap. 46. Órlógép része. 49. Előtagként oldódással való kapcsolat jelöl. 51. Rendetlen öltözetű, tájszóval. 53. Erőlködve visz, népiesen. 54. A virágtalan növények szaporító sejtje. 56. Háromtagú együttes. 58. Hazánkat lerohanó mongol kán. 60. Kelet-indiai pálinka. 62. ... right; rendben. 64. Német angolna! 67. Néma sah! 68. Kicsinyítőképző.

Horváth Imre

Az előző lapszámunkban megjelent rejtvény helyes megfejtése: *Ördögsekreten jár a szél, csattan a menny és megcsillan elvtársaim a kaszaél.*

Nyertesek: Dratsay Zsigmond (*Hódmezővásárhely*), Fejes Andrásné (*Sopron*), Kurucz Sándorné (*Tatabánya*).

E heti feladványunk helyes megfejtését 2005. augusztus 22-ig lehet beküldeni a szerkesztőség címére (1082 Budapest, Baross u. 61.).

1	2	3	4	R	5	6	7	8	9	L	10	11	12	E
13					14						15			
16				17		18				19				
20					21		22			23			24	
25			26						28			29		T
Ö		30						31					32	
33	34			35			36			37				
38				39		40			41		42			
43				44		45				46		47		
48					49			50			51			A
G		52					53						54	
55	56		57			58			59			60		
61		62			63		64		65					
66					67				68		69			
R					E					L				T

● Én, látván magam körül a letartóztatások sokaságát, nem hittem abban, hogy elkerülhetem a sorsomat, viszont nem akartam passzív rettegésbe merevedve eltölteni azt a rövid időt, ameddig még szabadlábban hagynak. Már korábban belekezdtem egy kisregénybe, melynek az „Akar velem beszélgetni?” címet adtam, ezt mindenképpen be akartam fejezni. Ahhoz, hogy eljuthassak a végére, napi öt-hat oldalt kellett teljesítenem, ez az én lassú tempómban tíz-tizenkét óráig „műszakokat” igényelt.

Az írás lekötötte a gondolataimat, és megnyugtatót, de ahogy leírtam az adott napra szánt utolsó sort, úrrá lett rajtam a feszültség. Elkerültem akkori szerelmemet, Gizellát, és arra is képtelennek éreztem magam, hogy anyámmal vagy a testvéreimmel szót váltsak. Otthon magamra zártam a kamráim ajtaját és lefeküdtem, de hiába próbáltam elaludni, csak a megszokott pózban: tarkómat összekulcsolt tenyerembe támasztva töprengtem.

Végiggondoltam az egész életemet, úgy találtam: közeli és távolabbi környezetemben mindenkinek szerencsésebb sors jutott, mint nekem. Ők simább úton, ellenállás nélkül haladhettek előre, én pedig mintha derékig érő vízben gázoltam volna, az ár ellen küszködve minden lépéssel. Tudatos létem kezdete óta mindig a magamnál nagyobb erővel és egyedül kellett szembenézni.

Mégsem átkoztam a sorsomat, beláttam, hogy számomra ez a magatartási forma jelentette az egyetlen esélyt, a nálam előnyösebb körülmények között induló, műveltebb és szocializáltabb vetélytársaimmal szemben, és ez a jövőben sem lesz másként. Az lehetséges, hogy rosszul rendeztem el az életemet, az viszont bizonyos, hogy változtattam nem tudok rajta.

Gondolatban elkezdtem felkészíteni magam a börtönlétre. Legjobb esetben is hathónapos internálásra számíthattam, melyet a rendőrség aztán kétszer hat hónappal meghosszabbíthatott. Elhatároztam, hogy nem számolom majd az idő múlását, úgy fogom fel, mintha a rám kiszabandó büntetés örök időkre szólna, a napok így talán simábbn tolják majd egymást. Megpróbálok észrevétlenül maradni, a lehető legzártabban élni, elkerülök minden kapcsolatot kényszerű társaimmal. Megterveztem a kihallgatások során követendő taktikámat: mindig csak a legszükségesebb válaszokra szorítkozom. Megesküdtem magamban: mindenáron elkerülöm, hogy bárkit is bajba keverjek a vallomással. A börtönből úgy akartam kilépni, hogy lelkiismeretfurdalás nélkül folytathassam az életemet.

Töprengéseim során találtam néhány könyvnyelvést ígérő körülményt is: például nem cigarettázom és az alkoholt is tudom nélkülözni. Ezekről a felismerésekről mintha csökkent volna idegeimben a feszültség, el tudtam aludni, de alig egy-két óra múlva felriadtam, torkom kiszáradt, gyomromat újra összeszorította a félelem. Ilyenkor már meg sem próbáltam fekvé maradni, felkeltem és megszokott „írászatlamhoz”, anyám furnirlappal letakart varrógép-hajójához letelepedve dolgozni kezdtem. Mindig sikerült elmerülnöm a munkában, alig vettem észre, hogy a tenyérim ablakon túl világosodni kezd az ég.

A figyelmeztetést követő tizedik napon kitétem a pontot az „Akar velem beszélgetni?” utolsó mondata után. A kéziratot szerettem volna biztonságban tudni, attól féltem, hogy egy házkutatás során elkobozzák majd, de senkit sem ismertem közeimben, akinek a személye rejte maradhat a rendőrök előtt, így nyugodtan rábírhattam volna. Végül is azt találtam ki, hogy a füzetlapköteget beraktam egy borítékba, és postán feladtam a címünkre, de a bátyám nevére, aki nem magyarosított, továbbra is Reifnek hívták. A következő két-három kritikus napban így úton lesz majd, a házkutatók figyelme egyébként is elkerülheti az udvaron felszerelt levélszekrényt.

Tudtam, hogy ez sem jelent tökéletes biztonságot, mert a lakásunkba küldött minden levelet ellenőrizhetnek. Valaha a Keleti pályaudvaron működő 72-es Posta csapatában sakkoztam, és itt beletekintettem a belügyi által gyakorolt kontroll mélységeibe. Az egyik vasárnap délelőtti mérkőzésen csodálkozva tapasztaltam, hogy két játékosunk is hiányzik az asztal mellől. Hosszú évek múlva tudtam meg, hogy ők „mozgó postások” voltak, akik a vasúti kocsijukban nyugati propagandaanyagokat csempészték be, mindkettejüket letartóztatták és a hírek szerint halálra ítélték.

Időnként beugrottam az intézőkhöz, aki a feldolgozási csoportot vezette. Láttam, hogy időnként odalép hozzá egy-egy beosztottja, átnyújt neki egy levelet, melyet a végtelenül hömpölygő küldeményfolyamból emelt ki. Az intézőnk zavart köhíntéssel zsebre vágta, majd a rákoskeresztúri temető közelében kialakított belügyi különleges levéllenőrző bázispontra továbbította. Csak a vakszerencsésnek bizakodhattam, és abban a feltételezésben: kis hal vagyok én ahhoz, hogy ilyen nagy gondot fordítsanak rám.

Moldova György

Az utolsó töltény⁴

– ÖTÖDIK KÖTET –

ÖNÉLETRAJZI TÖREDÉKEK

Kizárólagosan
A Szabadságban

Ugy-ahogy lerendezve a kézirat sorsát, kissé megkönnyebbülve kezdtem el készülni. A nagy sporttáskámba beraktam még egy nadrágot, egy vastag pulóvert, két váltás fehérneműt, és vártam azt a bizonyos kopogást a lakásunk ajtaján. Letelt a tizenkét nap, a kéziratot is meghozta a posta – a biztonság kedvéért újra feladtam –, de a nyomozók nem jelentkeztek, és később sem kerestek meg.

Máig sem tudom, hogy valójában mi történhetett. Nem zárhatom ki azt a lehetőséget, hogy valaki otromba tréfát űzött velem, vagy egy ideggyors ember próbált provokálni.

Valószínűbbnek látszott azonban, hogy a Belügy színlapjai mögött történt valami: eleve nem törekedtek többre, mint hogy rám ijesszenek, így próbáltak önmérsékletre bírni írásaimban és íróolvasó találkozóimon, vagy csakugyan elhatározott szándék volt a letartóztatások, csak valamilyen szempont nyomán vagy valakinek a személyes közbelépésére vonták vissza az intézkedést.

Most az Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltára által küldött kérdőív kitöltésénél feleslegesnek találtam volna ezeket az 1963-as enyhülés előtti eseményeket felidézni, hozzá hasonlókat kerestetni, inkább az első könyvem megjelenése utáni időszakot jelöltem meg. 2004 májusában küldtem vissza a lapot a Levéltárnak, még mindig abban a meggyőződésben, hogy negatív választ kapok, közlik: semmiféle velem kapcsolatos titkos anyaggal nem rendelkeznek.

● Egy félév múlva – inkább csak a korrekt ügyintézés kedvéért – érdeklődtem a beadványom sorsáról. Az illetékes referens az azt közölte, hogy felbukkantak bizonyos dokumentumok, de egyelőre még nem tud adni közelebbi tájékoztatást, mivel a jelentkezők nagy száma és a csekély létszámú apparátus miatt csak lassan haladnak a feldolgozással.

Ekkor már feltámadt bennem az érdeklődés, újra és újra jelentkeztem a Levéltárnál, kiderült, hogy egy igen terjedelmes dossziéra bukkantak. Jeleztem, hogy egy önéletrajzi könyv írásába kezdtem, és nagyban segítené a munkámat, ha megismerhetném ezeket a feljegyzéseket. Udvariasságból előbbre vettek a sorban, és közölték, hogy 2005. január 6-án a Levéltárban átvehetem a rám vonatkozó anyagot. A referens az egy képmény fedelű, két keresztzalaggal átkötött irattartót hozott magával. Bár előzőleg elképzelésem sem volt a felgyülemllett iratok mennyiségéről, mégis megdöbbenett a dossziék vastagsága, első pillantásra úgy becsültem, hogy mintegy 300 oldal tartalmaz. A referensnő néztem:

– Ne haragudjon, ha megkérdeztem: Ön is átnézte ezt az anyagot?

– Igen.
– A véleménye szerint: ez a terjedelem hasonló ügyekben nagyok vagy kicsinok számít?

– Viszonylag nagyok.
– A megfigyelésem formája enyhének vagy szigorúnak számított?

– Szigorúnak, néha igen szigorúnak.
– Melyik évekre terjedt ki?

– Néhány korábbi anyagot leszámítva az 1974-től 1981-ig terjedő időkből datálódna az iratok. (Az már csak a később megkapott, újabb száz oldalnyi dokumentumból derült ki, hogy még 1987-ben is készültek rólam titkos feljegyzések.)
Leültünk az előtérben, a referensnő kibontotta az irattartó masnijait, és rövid tájékoztatást adott:
– Tapasztalni fogja, hogy az Önt figyelő ügynökök többnyire csak a fedőnevükön szerepelnek, a valódi nevüket csak később adhatjuk meg, mert ehhez egy belügyminisztériumi jóváhagyás is szükséges. Egy-két hónap múlva ezt a kiegészítést is megkapja majd.

Az anyaghoz melléketként egy tájékoztatót is csatolt, mely a leggyakrabban előforduló állam-biztonsági szakkifejezések, rövidítések és kódok listáját tartalmazta. Aláírtam a különböző átvételei elismervényeket, közben egy addig távolabb üldögélő középkorú, szakállas férfi felkelt a helyéről, és odalépett az asztalunkhoz.

– Elnézést, hogy zavarom, Moldova úr – egy névjegyet nyújtott át –, Varsányi Gyula vagyok, azelőtt Wágnernak hívtak. Valószínűleg nem emlékszik ráme, hogy egyszer beszélünk telefonon.

– Segítene eszembe juttatni, hogy mikor és milyen ügyben?

– Ő, annak már jó pár éve. Arra próbáltam rábírni, hogy írja alá a csehszlovák Charta-ügyben kiadott értelmiségi tiltakozást, de maga elutasított.

Megpróbáltam egy tréfával elújni az ügyet, az asztalom fekvő dossziéira mutattam:

– Mint láthatja, ugyanarra a sorsra jutottam, mintha aláírtam volna.

– Ezt tekintsem utólagos önkritikának? Elhárítólag emeltem fel a kezem?

– Nem, ma sem csatlakoznék Önökhöz, de most miben lehetek a segítségére?

– Azt szeretném kérni, hogy ha az Ön anyagában érintőlegesen felbukkanna a nevem, akár a régi, akár az új, legyen szíves és értesítsen róla.

– Okvetlenül! – bólintottam, a szakállas férfi visszaült a helyére, én pedig hónom alatt a dossziéival sietve elhagytam a Levéltár épületét.

IV. fejezet

Kint az utcán a januári időhöz képest szokatlanul erősen tűzött a nap, arrébb sétáltam egy sarokkal, és nekítámaszkodtam egy ház falának. Arra gondoltam, hogy kimegyek a Margit hídra és az iratgyűjtőt mindenestől belevágom a Dunába. Próbáltam humorizálni magamban, hogy ez akkora folyamatszennyeződést váltana ki, mint néhány évvel ezelőtt a tiszai ciánfertőzés, csak most nem halak úszkálnának a felszínen hasukkal felfelé fordulva, üveges szemmel, hanem ügynökök és tartólisták. Eltöltött az undor és az aggodalom. Bár mint a referens közölte velem, egyelőre csak fedőnevekre számíthattam, valódiakat csak elvétve találok majd, feltételeztem, hogy a körülményekből kiindulva néhányukat azonosítani tudom majd.

Bár számtalan környezetbe elvetődtem, minden összetevővel hosszú éveket töltöttem el az ország különböző tájain, mindig is magamba és a családi környezetbe visszahúzódva éltem. A megfigyelések kezdetén, 1974-ben pedig már meg is nősültem, korábbi szerelmi kapcsolataim is felszámolódtak. Mégsem zárhatom ki annak a lehetőségét, hogy egy ügynök – vagy talán több is – befurakodott a környezetembe. Ha mégis így történt, mihez kezdjek velük, hallgassak róla, vagy hanyjam a szemükre a bűneiket? Egyikhez sem éreztem kedvet.

A leginkább mégis az a döbbenet foglalkoztatót, hogy egyáltalán megfigyelés alá vettem, nem tudtam felfogni, hogy mi indokolhatta ezt a lépést? Ha nem is voltam párttag és a magát szocialistának nevező rendszer feltétlen hívei közé sem tartoztam, nyilvános szerepléseim soha nem tettem lakatot a számrá, de a hasonló cselekmények elbírálása általában megmaradt a Művelődési Minisztérium illetékességében, legföljebb a Pártközpont kulturális osztályáig jutott el-mint Ladányi Mihály esetében láthattuk –, a Belügy ilyenekbe nem szokott beavatkozni. Ahogy mondani szokás, mindig „jogkövető magatartást” tanúsítottam, soha törvénytelen akcióba nem kezdtem, és ilyenhez nem csatlakoztam. Hogyan kerültem egy listára azokkal, akik az állam többé-kevésbé nyílt ellenségeiként ténykedtek, illegális nyomdákat működtettek, külföldre csempészték ki a kéziratokat, nyilatkoztak a „Szabad Európa” rádióban és így tovább.

Ahogy azonban elmúlt az első felháborodás rohama, és higgadtabb fejvel gondolkodtam tovább, be kellett látnom, hogy ezt az ellenem folytatott akcióit logikusnak kell tekintenem, rászolgáltam az illetékesek ellenszénvére.

● A Hatalomnak – lett legyen az magát szocialistának nevező párt vagy egyház – sohasem a pogányokkal volt baja. A pogányokat mézzel vagy korbáccsal meg lehet téríteni, aztán tagkönyvvél a zsebükből vagy keresztvízzel a fejükön beteretelhetők a hívők engedelmes nyájába. Az igazi ellenségnek mindig az eretnekeket tekintették, akik megőrizték és tisztán mutatták fel azokat az ideákat, melyek nevében a Hatalom a maga kezdeti romantikus korszakában elindult, de később, nem is a harmadik, hanem már az első kakasszóra elárulta azokat. Szocialista meggyőződés miatt én a legveszélyesebb irányból, balról támadtam a magát baloldalinak nevező rendszert – ezt soha senkinek nem tűrték el. Nem a sértődöttség vagy a hisztéria beszél belőlem,

hadd idézzem a méltatlanul elfelejtett prózaíró, Galabárdi Zoltán egyik megjegyzését:

„...Történt egyszer, hogy egyik korpulens pályatársunk, aki már akkoriban sem titkolta igazán csak jobboldali nézeteit, gyúlatos botrányt csinált a szigligeti alkotóházban. (Csurka Istvánról van szó, aki részeg „áriája” csúcsán Lenint szifiliszos öreg zsidónak nevezte – M. Gy.) A hivatalos kultúrpolitika – mint ahogy máskor is szokta, ennek nyomán akkora csapást mért az egész baloldalra, hogy csak úgy szikrázott a szemünk...”

Annyit mindenesetre felfogtam az ügyből, hogy valamit alapvetően rosszul képzeltem el, tévesek kell legyenek azok az illúziók és remények, melyeket egy valódi, igazságot teremtő szocialista rend létrejöttéhez fűztem. Úgy éreztem, mintha az egész addigi életem mögé egy kérdőjelet biggyesztettek volna.

Hazaérve az asztalomra tettem és kibontottam a dossziét. Az anyag összehajtott ívpapírokkal elválasztott részekre oszlott. Az első kisebb csomag az engem megfigyelő rendőrtisztokról tartalmazott néhány lapot kitevő anyagot; belügyminiszter-helyettesi parancsokat, melyekkel a rám is „dolgozó” szigorúan titkos állományú tisztakat léptették elő. Az „AC-5” számú rendőr főhadnagyot (születési éve: 1928., anyja neve Gál Juliana) rendőr századosá, az „AK-9”-es számú rendőr alhadnagyot (1934, Tercsán Mária) rendőr hadnagyá nevezték ki, az iratok szerint mindketten operatív tisztként működtek.

Meglepetésemre egy civil ügynök ügynevezett „6”-os kartonjának másolatát is mellékeltek, semmi jel nem utalt rá, hogy miért oldották fel az anonimitását, és milyen velem kapcsolatos tevékenységben vett részt. Ami kiderült róla: tmb, vagyis a kód szerint titkos megbízott volt, olyan tagja az állambiztonsági hálózatnak, aki meggyőződésből vállalta el az együttműködést. Neve: Máthay Sándor, fedőneve „Békési Tamás”, 1977. július 28-án szervezte be őt Hamar Sándor rendőr főhadnagy. Egy pillanatra olyan vérhullám borította el az agyamat, hogy vöröset láttam. Mikor úgy-ahogy lecsillapodtam, önkéntelenül feltámadt bennem a kíváncsiság, hogy valóban létező személyről van-e szó, vagy egy „dupla fedést” alkalmaztak. Mivel a „6”-os kartonon egy fehérvári cím volt feltüntetve, megkérdeztem a tudakozót, hogy a városban nyilvánartanak-e ilyen nevű telefonelőfizetőt, igennel válaszoltak, és megadták a számot.

Felhívtam Máthayt, bemutatkoztam – aztán rákérdeztem, hogy a „6”-os kartonon jelzett adatok stimmelnek-e, mindegyik pontosnak bizonyult. Akkor közöltem vele, hogy kezembem tartom a kartonnak a dossziéhoz csatolt pecsételt hitelesített másolatát, és érdeklődtem, hogy ügynökként mikor és milyen információkkal szolgált rólam. Máthay nem csak azt nem vállalta, hogy ügynök lett volna, de azt állította, hogy hallotta ugyan a nevemet, de soha nem is látott.

– Nem vagyok én olyan művelt ember, hogy írakkal foglalkozzak.

Biztosítottam: én magam is feltétlenül meg vagyok győződve róla, hogy alaptalanul keveredett gyanúba, hiszen tudjuk, hogy milyen gonosz a világ! Azt ajánlottam, hogy sürgősen tisztázza magát, és az eredményről engem is értesítsen, különben kénytelen lesznek név szerint megemlíteni őt a könyvemben. Megadtam az otthoni telefonszámomat, de mindmáig nem jelentkezett.

(Máthay úr egyébként nyilvánvalóan mellébeszél, a Levéltártól kapott dosszié anyagában megtaláltam egy kivonatot „Békési Tamás” fedőnevű titkos megbízott 1979. november 2-ai jelentéséből:

„...Ismerősöm elmondta (az ügynökök nem szívesen használták az egyes szám első személyt, feltehetőleg attól tartottak, hogy ellepleződsük esetén ez tovább rontaná az esélyeiket – M. Gy.), hogy a Videoton Művelődési Házban megrendezett Moldova György író-olvasó találkozóján részt vett. Elmondta, hogy a terem zsúfolásig megtelt fiatalokkal, de a gyár gazdasági vezetői közül nem jelent meg senki. A beszélgetés zavartalanul folyt le. Minden kérdésre válaszolt az író.”

(Folytatjuk)

Ajándékozzon szeretteinek dedikált

Moldova-könyveket!

Az Ezredvég folyóirat ajánlata:

1. **A Napló** – 2200 Ft.

2. **Ének a Jóistenhez**

(Az író emléket állít Ladányi Mihálynak, az „elfelejtett” baloldali költő emlékének) – 2000 Ft.

A könyvek megrendelhetők:

Ezredvég Alapítvány,

Budapest Pf. 182. 1431

Telefon: 06 (1) 334-1509/17.

A névváltoztatásra voksolunk

Pártunk 21. Kommunista Kongresszusa fontos döntései között szerepel a párt nevének megváltoztatása Magyar Kommunista Munkáspártra. Örömmel értesültünk a határozatról, melyről a párttagságnak kell döntenie.

Ugy gondoljuk, hogy minden kommunista érzi és érti a döntés fontosságát és a pártszavazáson igennel voksol. A magyar munkásmozgalmat akkor ért el sikereket, amikor harcát a Kommunista Párt vezette (1919–1945–1956). Sajnos a rendszerváltás óta érezzük a Kommunista Párt hiányát, a harcok vezető szerepét. Itt az

ideje, hogy változtatás történjen. Legyen a dolgozók érdekeinek képviselője, vezető ereje, legyen ez az érintettek előtt ismert.

Az igen szavazással tegyünk pontot a pártban belüli ellenzékiségre. Legyen fő feladat a 2006-os képviselő-választásra való felkészülés.

Természetesen a kommunista név felvétele öröm számunk-

ra azért is, mert 60 évvel ezelőtt léptünk be a Magyar Kommunista Pártba, dolgoztunk a célkitűzések megvalósításáért, amiért nem kell szégyenkezünk. Ugy gondoljuk, elődeink, tanítóink emlékének is adózunk a kommunista név újrafelvételével.

Amikor szavazunk e névváltoztatásról, arra kérjük a kommunistákat, elvtársainkat, szavazzanak igennel a változtatásra.

Antali Károly, Magyar János
Orosháza

HAZA ÉS HALADÁS

Orbán Viktor Tusnádfürdőn elhangzott hírhedt beszéde méltán keltett felháborodást az ország jobbik felében. Nem állított kevesebbet, mint azt, hogy a baloldal történelmünk folyamán mindig rátámadt hazájára.

Tudjuk, az exminiszterelnök nem teoretikus, minden szava pragmatikus célokra szolgál, de ily mérvű történelemhamisítás a voksok elnyeréséért nemcsak a tudományt, de az etikát is sérti. Hosszú távon nagy haszon nem származhat a felelőtlenségből és a verbális kalandorságból. Nagy baj van, ha egy „néptribun” szavait magyarázni kell (Schmidt Mária, Népszabadság augusztus 4.). Az egykori kormányfő gondolatait a horthyzmus sugallja. Kereszténynek és nemzetinek ígkészik magát feltüntetni (talány, hogy mitől keresztény és nemzeti). A kereszténység a krisztusi filozófiát és gyakorlatot jelenti, de ő, akiből árad a gyűlölet, a vesztes félben felhalmozódott bosszúvágy, távol áll a krisztianizmus erkölcsiségétől. „Nemzeti” beállítottsága valószínűleg nacionalizmus, ami nem a megbékélést, hanem a háborúskodás indulatait vitte a politikába.

V. Lenin, A nagyoroszok nemzeti büszkeségéről szóló írásában írja: „Milyen sokat beszélnek, elmélkednek, kiabálnak mostanában nemzetéről, hazáról (...) Idegen-e nagyorosz öntudatos proletároktól a nemzeti büszkeség érzése? Természetesen nem! Szeretjük nyelvün-

ket és hazánkat (...) Nekünk mindennél fájóbb látni és érezni azt, hogy a cári hóhérok, a nemesek és a tőkésnek mennyi erőszakot követnek el szép hazánkban...”

Ady Endre mintha Orbán Viktornak címezte volna véleményét: „A nacionalizmus nem hazafiaság. A hazafiaság valami olyan sine qua nonja az embernek és a társadalomnak... A közös kultúrában, a társadalmi munkában álló becsületes munkások mind azok... Aki ellensége a haladásnak, a jobbira törekvésnek, az emberi szellem feltétlen szabadságának hazaáruló, ha örökösön nem tesz is egyebet, mint a nemzeti himnuszt énekl...”

Nemzetietlen volt-e Kun Béla? Természetesen nem! Ő (a „hazafiatlan”) 1919-ben szívesen védte hazáját a betolakodó antanttal szemben, miközben a „nemzeti” érzelmű Horthy, Gömbös, Teleki, Bethlen térden kúszva könyörgött segítségért Bécsben, Szegeden, hogy a nagytőke-nagybirtok visszacserezzék gazdasági-politikai hatalmát. Orbán Viktoron kívül ki ne tudná, hogy a második világháborúban a hazafiatlan kommunisták (más antifasisztákkal együtt) milyen áldozatokat hoztak a hitlerizmus el-

leni harcban. Hol voltak akkor a hazáért lángoló kollaboránsok, a nemzeti érzelmű horthysták? És ki építette fel lerombolt hídjainkat téli hidegben fázva, éhezve? Talán az üzérek, ügyeskedők, a régi rend áskálódó csökevényei? Elvégre a patriotizmus konstruktív tettekben és nem habzó szajtépésben jut kifejezésre. Milyen erkölcsi alapon sajátítják ki utódjaik a hazafiságot, kétségbe vonva mások őszinte és tiszta érzelmeit? Mennyi lehet a morális tőkéje annak, aki csak az ellenfél gyálázásával képes színén maradni!

Molnár Erik marxista történész – klasszikusaink tanításait követve – jól látta: a nacionalista ideológia révén felemelkedő burzsoáziában olyan érzetek keletkeztek, mintha harcuk az egész társadalom érdekeit fejeznék ki. Amíg a tőkésosztály, a feudalizmus elleni küzdelemben haladó szerepet töltött be, ez a felfogás közel állt az igazsághoz. Mihelyt azonban úrrá lett a hűbéri megkötöttségeken, maga is reakcióssá lett, a nacionalizmus már csak az elnyomó új uralkodóosztály törekvéseit fejezi ki. Immár a baloldalon tömörülő feltörő erőket vették át a motor funkcióját.

A burzsoá nacionalizmusnak hazafiságként való feltüntetése népálmítás, a hatalom megszerzésének és megtartásának függőfalevele.

Hegedűs Sándor

Emlékezzünk!

Lev Davidovics Trockij

Kevés olyan baloldali politikus van, akinek személye és tevékenysége körül olyan heves, egymásnak ellentmondó érzelmek, viták kavargódnak, mint Lev Davidovics Trockij esetében. Kommunista teoretikus volt? Kalandor? Csapongó fantaszta vagy karriérista? Talán mindegyikből volt valami benne. Figyelemreméltó szellemi hagyatékában keveredtek a hibás értékelések, téveszmék a marxista elemekkel. Hiányzott nála az az archimedészi találat, mely támaszt adhatott volna eligazodásához. Öntörvényűsége miatt nem lehetett őt beleerőszakolni valamely „izmus” Prokruosztész-ágyába. Ezt a turmixot nevezzük trockizmusnak, anélkül, hogy tudományos rendszernek tekintenénk.

Tagadhatatlan, karizmatikus egyéniséggel, ragyogó szónoki képességeivel, írásművészetével nagy tábort tudott maga köré gyűjteni.

Trockij (eredeti nevén: Bronstein) 1879. október 26-án (pravoszláv naptár szerint november 8-án) született az ukrajnai Janovkán. Jómódú családban élt, disztinált neveltetést kapott. Puskin, Nyekraszov költeményei gyakoroltak rá hatást gyermekkorában. Középsikolai diákként ismerkedett meg a forradalmi narodnyik eszmékkel. 1897-ben kapcsolatba került a nyikolajevi munkásokkal, akik a proletariátus gondjait avaták be. Illegális szervező- és agitatori tevékenysége miatt 1898-ban letartóztatták. A börtönben vált baloldallivá, amikor Marx és Lenin alapvető műveit

kezde forgatni. 1902-ben szökött meg fogságából. Bécsben át Londonba utazott, ahol kapcsolatba került az orosz forradalmi emigrációval. Lenin felismerte rendkívüli tehetségét és felkarolta. Trockij azonban csalódást okozott, mert hamarosan a mensevikekhez csatlakozott. Igaz, 1904-ben szakított a megalkuvókkal, s ettől kezdve 1917-ig a bolsevikok és mensevikek között lebegett. 1917-ben részt vett a szocialista forradalomban, majd annak győzelme után az új kormány külügyi népbiztosaként dicstelen szerepet játszott a breszt-litovszki béketárgyaláson. A „se béke, se háború” álláspontjával Szovjet-Oroszország megtámadására bátorította fel a németeket. Mint hadügyi népbiztos nagy érdemeket szerzett a

honvédelem megszervezésében.

Nem hitt a szocializmusnak egy országban történő felépítésében, ezzel szembeállította a „permanens forradalom” balos elméletét, mely figyelmen kívül hagyta az imperializmus egyenlőtlen fejlődését. Ugyanakkor a revolúció erőltetett exportjával elhanyagolta a forradalmi helyzet kérdését. Önéletrajzában kissé öntelten állította: „Ahhoz, hogy ... az ember kiálljon a permanens forradalom perspektívája mellett, elméleti előrelátás szükségeltetik.”

1938-ban létrehozta a IV. (trockista) Internacionálét, amely a szovjetellenes propaganda nemzetközi szervezete lett. A belső harcoktól atomizált központ ma is működik.

A Mexikóban élő Trockij ellen 1940. augusztus 20-án Ramon Mercader gyilkos merényletet követett el. Egyes feltevések szerint nem szerelmi vita áldozata lett, hanem Sztálin tette el riválisát láb alól.

A trockizmus túlélte mesterét, de a kispolgári balosság e változata ma már periférikus jelentőséggel bír a nemzetközi munkásmozgalmában.

Hegedűs

OLVASSA, TERJESSZE, TÁMOGASSA!

A Szabadság Alapítvány számlaszáma:

OTP 11705008-20441997

Kitüntetések, papír- és fémpénzek, képeslapok, porcelánok adásvétele.

VERES ÉREMBOLT,

VII. ker. Izabella utca 37.

Tel.: 322-4799

H-P: 9-17 óráig.

ZARA PÁL

NYUGÁLLOMÁNYÚ HONVÉD ALEZREDES

Elment örökre egy fáradhatatlan ember, a munkásmozgalm régi harcosa, a példamutató, egyenes gerincű, szilárd jellemű és elvű elvtársunk, a Munkáspárt Arany jelvényével kitüntetett, a XI. kerület első központi bizottsági tagja: **Zara Pál**. 83 évesen is fiatalos szorgalommal, szinte megszállottan tevékenykedett nemcsak a pártban, hanem a MEASZ-ban és a nyugdíjasok szervezetében is.

Augusztus 2-án kísérték utolsó útjára a Farkasréti temetőben a családtagok kívül mindazok, akik ismerték és tisztelték.

Csak az hal meg, akit elfelejtenek. Mi azonban sohasem felejtünk el, Pali bácsi!

F. F.

Várjuk a II. Tolcsvai Borfesztiválra!

Tolcsva Önkormányzatának és a település bortermelőinek szervezésében, augusztus 19–20-án kerül megrendezésre a II. Tolcsvai Borfesztivál.

Tolcsva Tokaj-Hegyalja szívében, „az aranylő háromszög” mértani közepén helyezkedik el. A község a már több évszázadra visszatekintő pince- és borkultúrájával szerezte meg méltó helyét a nemzetközileg elismert és a Világörökség részévé nyilvánított borvidéken. Különleges látványosság a híres tolcsvai pincesor, ahol több száz méteres, több „emeletes” pincerendszer, a kizárólag erre a borvidékre jellemző nemes penész található.

Mindkét napon 21 helyi pincészet legalább 52 féle borát, számorodnit, furmintot, hárslevelűt és sárgamuskotályt 24 kóstoló helyen lehet izlelgetni. Hasonló borfesztiválokkal ellentétben, Tolcsván lehetőség lesz a XIV. Lajos által elnevezett a „királyok bora – a borok királya”, vagyis az aszú kóstolására is.

A borok mellett a helyi ételspecialitásokkal is megismerkedhetnek az érdeklődők. Töb-

bek között megtalálható lesz a tolcsvai pincepörkölt, furmintlevélbe göngyölt töltike, valamint szabadtéri kemencékben készülő langallók, köcsögekben és cipóban sült finomságok és a híres erdőhorváti percc.

A jó borok és finom ételek mellett a vendégek szórakoztatásáról és utaztatásukról sem feledkeznek meg a szervezők. A Budapest–Sátoraljúj hely között közlekedő Bodrog és Zemplén Intercity a rendezvény mindkét napján kivételesen megáll a tolcsvai vasútállomáson. Innen és a sárospataki Bodrog Hotel parkolójából „Tolcsvai Borfesztivál” feliratú kisbusz térítésmentesen szállítja a látogatókat.

További információ:
Vojnár László polgármestertől 47/384-217, vagy Czabányi Attila szervező-koordinátortól: 30/445-1127.

Meghalt Ibrahim Ferrer

A múlt héten elhunyt a „kubai Nat King Cole”, akinek nemcsak szelíden szenvedélyes hangja, már-már félnépszerűségbe átszápó szerénysége vált fogalomná, hanem fehér sapkája is, amelytől a színpadon sem vált meg.

Ibrahim Ferrer 1927-ben született a kubai San Luisban, korán elárult, 12 éves korától magának kellett gondoskodnia megélhetéséről: újságot, süteményt árult, cukroszánkát cipelt, hajógyárban dolgozott, de közben egyre inkább kibontakozott zenei tehetsége. Bárokban kezdett el játszani és énekelni, és 1955-ben Orquesta Chepin-Choven nevű együttesével nagy népszerűsége tett szert. Később Benny More Orquesta Ritmo Orientalába lépett be, itt azonban csak egy lehetett a sok zenész közül. A mellőzésbe belefáradva 1991-ben visszavonult. Szerencsére a zenerajongó német filmrendező, Wim Wenders és a kubai zene másik szerelmese, Ry Cooder amerikai gitáros rá tudta venni a többi, már-már elfelejtett „nagy öreggel” együtt, hogy ismét zenéljen és színpadra lépjen. A Buena Vista Social Club óriási szenzációt jelentett világszerte, nemcsak a lemezekon fedezte fel a világ a szigetország rejtett kincseit, hanem a legnagyobb koncertterem is zsúfolásig megtelt koncertjeikre. Ibrahim Ferrer, aki 2003-ban a Sziget fesztiválon is fellépett, később két önálló lemezt is kiadott. Világsikerét álmoként élte meg, azt a napot pedig, amikor 2001-ben Fidel Castro kubai elnök fogadta, élete legszebb napjának nevezte. Mint producere, Juan de Marcos González mondta, Ferrer és társai nem csupán Kuba legnagyobb zenei örökségét őrizték meg, hanem példát mutattak számos, eddig önbizalomhiányban szenvedő tehetséges fiatal honfitársuknak is, hogy a kubai zene kitörhet mesterséges elszigeteltségéből.

(Az MTI nyomán)

VESZTESÉGEINK

Szász Tivadarné, Kádár Ilona, aki 1946 óta volt a párt tagja, 81 éves korában elhunyt. *Gyöngyösi alapszervezet*

Kerekes Zoltánné, aki 1981 óta volt a párt tagja, 58 éves korában elhunyt. *Budapest, IV. kerületi alapszervezet*

Horváth Ferenc, aki 1946 óta volt a párt tagja, 77 éves korában elhunyt. *Veszprém megyei alapszervezet*

EMLÉKÜKET KEGYELETTEL MEGŐRIZZÜK

A Szabadság

A Munkáspárt központi politikai hetilapja
Felelős szerkesztő: Szabados Judit
Szerkesztőség: 1082 Budapest VIII., Baross utca 61
Telefon: 313-5420 (közvetlen); 334-1509/22 m. Telefax: 313-5423
Lapterjesztés: Szigeti Endréné, tel.: 334-1509/23 m.
A Szabadság e-mail címe: mp400@axelero.hu;
internet cím: www.aszabadsag.hu

Kiadja: a Progressio Kft., a kiadásért felelős: Vajda János igazgató
ISSN 0865-5146

Hírlapárúsítás formájában terjeszti a Lapker Rt. Budapest és vidéken.

Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletága,

1008 Budapest, VIII. ker., Orczy tér 1.

Előfizethető valamennyi postán, a kézbesítőknél, e-mailen:

hirlapelofizetes@posta.hu, faxon: (06-1) 303-3440.

További információ: 06 (80) 444-444.

Előfizetési díj: egy évre 5520 Ft, fél évre 2760 Ft,

negyedévre 1380 Ft, egy hónapra 460 Ft.

Szedés, tördelés: Progressio Kft.

Nyomatás: Apolló Kft. 1165 Budapest, Zsemlekes út 25.

Felelős vezető: Mózes Ferenc ügyvezető igazgató.